

Naalakkersuisut kingusinnerpaamik UKA 2017-imi siunnersuummik savaateqarfinnik tunisinerni tunniussinerniluunniit savaatillit akiitsuinik tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit isumakkeerinnissinnaalernermik pisinnaalersitsisumik saqqummiussinissaat pillugu Inatsisartuni aalajangiiffigisassatut siunnersuut
(Saqq.: Inatsisartunut ilaasortaq Aqqaluaq B. Egede, Inuit Ataqtigiit)

pillugu

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISSUTAA.

Siunnersuutip aappassaaneerreqarneranut saqqummiunneqartoq

Suliarineqarnerani Ataatsimiititaliami kingullermik uku peqataapput:

Inatsisartunut ilaasortaq Karl-Kristian Kruse, Siumut, siul.
Inatsisartunut ilaasortaq Ane Hansen, Inuit Ataqtigiit, siul. tull.
Inatsisartunut ilaasortaq Michael Rosing, Demokraatit
Inatsisartunut ilaasortaq Jess Svane, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Siverth K. Heilmann, Atassut
Inatsisartunut ilaasortaq Aqqaluaq B. Egede, Inuit Ataqtigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Hans Enoksen, Partii Naleraq

Ulloq 4. oktober siullermeerereernermi Ataatsimiititaliap siunnersuut misissorpaa.

Siunnersuutip imaa aamma siunertaa

Siunnersuutip kingunerissavaa, savaateqarfinnik tunisinerni tunniussinerniluunniit savaatillit akiitsuinik tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit isumakkeerinnissinnaalernermut siunnersuummik Naalakkersuisut saqqummiussinissannik peqquneqarnissaat. Siunnersuut kingusinnerpaamik UKA 2017-imi saqqummiunneqassaaq.

Ingerlatanut imminut akilersinnaanerusunut kingornatigullu akiitsutoqqaminnik artorsarunnaartussanut ilapittuuteqarnissaaq siunnersuuteqarnikkut siunertarineqarpoq.

Inatsisartut siunnersuummik siullermeerinerat

Siunnersuut pillugu naammaginantumik assigiinngisitaartumilli tapersersuinertalimmik oqallisereernermi Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu ataatsimiititaliami suliareqqitassanngortillugu innersuussutigineqarpoq.

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliaqarnera

Kujataani savaateqarnermik inuussutissarsiuteqarnermi ingerlatsiviit 37-iupput, agguaqatigiissillugulu uumasuutit amerlassusaannut ilaapput savat piaqqiortut 405-iusut savaaqqallu arnavissat 68-iusut (savaaqqat piaqqiortussamaatit)¹.

2014-imi savaateqarfiit agguaqatigiissillugu angusaat kr. 264.620-iupput. Kisiannili ingerlatsiviit isertitaat malunnaatilimmik assigiinngisitaat. Amigartooruteqavinnermiit kr. 600.000-t sinnerlugit sinneqartoormut². Nunalerineq pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiisutaa naapertorlugu (qupp. 99) 2012-ip naanerani akiitsut ataatsimut sinneruttut katillugit kr. 31,6 mio.-iupput, akiitsullu sinnerisa annikinneraat kr. 79.472-iupput, annertunersaallu kr. 1.656.134-iullutik.

2014-imi savaatilinnut toqqaannartumik tapiissutit³ tunniunneqartut kr. 16 mio.-it missaaniupput, ilanngullugillu toqqaannangitsumik tapiissutit⁴ kr. 10 mio.-it missaaniittut tunniunneqarlutik. Taakku saniatigut savaatillit taarsigassarsianik inuussutissarsiornermi illuummik sananissamat, alliliinissamat tigusinissamulluunniit atugassanik (aningaasat tamarmiusut 15 %-iinik) aamma ingerlatsinerneq, sanaartornerneq, uumasunut piaqqiortitanut iluarsartuussinernullu atugassanik aalajangersimasumik ernialersukkanik inuussutissarsiutinik tapiissuteqartarnermik aqqissuussinermi (ESU-mit) killiussaasunik qinnuteqarsinnaasimapput. Pisortanit tapiissuteqartoqartarunnaassagaluarpit nunalerinermik ingerlatat ikinnerpaat kisimik sinneqartoortassagaluarpit⁵.

Ataatsimiititaliap siunnersuut ima paasivaa, inuussutissarsiornermi kinguaariit nikinnissaannut periarfissap siuarsarneqarnissaa siunnersuuteqartumit kissaataasoq, kiisalu kissaatigigaa ingerlatat akiitsunik oqimaatsorsiorfiusut tuniniarnissaannik periarfissaqarnissaq. Tamatumani anguniarneqarpoq savaatillit aningaasarsiornikkut ingerlanerluttut akiitsut akilersinnaangisat pinngitsoorniarlugit soraarnngornissaq imaluunniit allatut suliaqalernissaq siunertaralugu inuussutissarsiutip qimannissaanut

¹ *Nunalerineq pillugu ESU-mik nassuiaat* (apriili 2016), qupp. 4.

² Savaateqarfiusunit 37-iusunit savaateqarfiit 27-t ukiumoortumik naatsorsuutaannik misissuinerneq tunngaveqartoq, tak. 2014-imi akileraarutit ilanngaatigereerlugit angusat. *Nunalerineq pillugu ESU-mik nassuiaat* (apriili 2016), qupp. 14. / *Kalaallit Nunaanni nunalerinermut siunnerfilimmik tapiissuteqarneq*. Copenhagen Economics (april 2016), qupp. 5.

³ Toqqaannartumik tapiissutit tassaapput: tunisinerneq tapiissutit, savanut piaqqiortunut tapiissutit, narsaasiormut tapiissutit, aallarterlaanut tapiissutit, ineriartortitsinerneq suliniutit, taarsigassarsiarititit ernialersugaangitsut akilersugaangitsullu kiisalu taarsigassarsianik ernialinnik piffissaq eqqorlugu akiliinerneq tapit (35 %). *Nunalerineq pillugu ESU-mik nassuiaat* (apriili 2016), qupp. 23.

⁴ Toqqaannangitsumik tapiissutinut ilaapput Nunalerinermut Siunnersuisarfimmik, savaatillit soqutigisaqatigiiffiannik (SPS-imik aamma toqoraavimmik Neqimik ingerlatsinerneq tapiissutit. *Nunalerineq pillugu ESU-mik nassuiaat* (apriili 2016), qupp. 23.

⁵ *Kalaallit Nunaanni nunalerinermut siunnerfilimmik tapiissuteqarneq*. Copenhagen Economics (april 2016), qupp. 5.

periarfissaqalissasut, kiisalu pinngitsoorniarlugu savaatillit kingornussinermikkut, pisinermikkut imaluunniit allatigut aatsaat nutaamik pilertut akiitsutoqqanik ingerlatamik tigusinermikkut (immaqa) aserorsaataaqisunik artukkinnginnissaat.

Tamatuma malitsigisaanik Nunalerineq pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissummini akiitsut isumakkeerneqarnissaat pillugu siunnersuuteqarnera ataatsimiititaliamit akuersaarnartinneqarpoq, kiisalu siunnersuisarfimmit Copenhagen Economics-imit nunalerinermi akiitsunik isumakkeerinissamat periarfissat sukumiinerusumik misissorneqarnissaat inassutigineqarpoq.

Tamatumunnga atatillugu ataatsimiititaliap assortussanngila akiitsunik isumakkeerininnissamat iluaqutaasumik tunngavilersuisoqarsinnaammat, akiitsunik isumakkeerineq Kalaallit Nunaanni Eqqartuussivik aqutigalugu Akiliisinnaajunnaarneq pillugu inatsimmi killiliussatigut akiitsunik isumakkeerisinnaaneq piviusorsiuungitsutut tunngaviliunneqarpat. Peqatigisaanilli savaateqarnermik inuussutissarsiuteqarnermut ataatsimut isigalugu (periusissatut) anguniakkamut atatillugu ataatsimiititaliaq isumaqarpoq akiitsunik isumakkeerinissamat apeqqut misissorneqartariaqartoq – nalilerneqarlunilu: *”Nunaateqarnek/Savaateqarnermik inuussutissarsiuteqarnek qanoq iliuseqarfiginarneqartoruna – aamma qanoq pitsaanerpaamik tamanna angusaqarfiusinnaava?”*

Naalackersuisut akissutaannut assingupajaartumik ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, tassa ingerlatat ataasiakkaat nutaamik akiitsoqalernissamat kiffaangissuseqarpata akiitsunik isumakkeerineq imminermi piffissaq sivikinnerusoq eqqarsaatigalugu aaqqiinerinnartut isigineqarsinnaasoq. Imaangilaq akiitsunik isumakkeerineq ingerlatsiviup imminut akilersinnaalerneranik kinguneqassasoq, allaqussassaangitsumimmi ingerlatami aningaasaqarnek (ilaatigut) aaqquussaanermi pissutsinik tunngaveqartarmat (assersuutigalugu imermik pilersuineramik, ivigartorfiit isorartussusaannik il.il.), ilanngullugulu ingerlatami sunniuteqarluartitsineq, taamaalillunilu aningaasarsiorsinnaanermik periarfissaqarnermik.

Anguniagaq tassaappat nunalerinermi/savaateqarnermi kalaallit imminnut pilersornerisa siuarsarnissaat kiisalu naammaginarumik isertitaqarnissap isumannaarneqarnissaa, taava eqqukannersumik nunalerinerup nukittorsarneqarnissaanut pisortanit taarsigassarsiat tapiissutillu ingerlatanut sunniuteqarluarnerpaanut eqiterunnissaat tunngavilersuutigineqarsinnaavoq. ESU-mik nassuiaat naapertorlugu taamaalilluni ingerlatat sunniuteqarnerat pillugu immikkoortitsisoqarsinnaavoq, tamatumani ingerlatat affaat sinnerlugit agguaqatigiissitsinermi angusakinnerusarlutik – ingerlatalli 22 %-ii “angusakinnerpaaffiusutut” taaneqarlutik⁶. Tamatuma malitsigisaanik Copenhagen Economics ilimanarsisitsivoq, inuiaqatigiinni aningaasarsiornikkut pissutsit

⁶ *Nunalerineq pillugu ESU-mik nassuiaat* (apriili 2016), qupp.15.

tunngavigilluinnarlugit pisortanit tapiissutit apeqqusiinani agguarnissaat immini isumaqanngitsoq, tassami tapiissutit ingerlatanut sunniuteqarluarnerpaanut agguanneqartuuppata nunalerinermi tunisassiorneq isertitallu annertunerusinnaagaluar mata – akerlinganillu nunalerineq ataatsimut isiginiarlugu iliortoqarani.

Tassunga atatillugu ataatsimiititaliap paasisinnaavaa, savaateqarneq inunnit suleruluttunit atugassarititaasullu imaannaanneqisut atorlugit ingerlanneqartarmat, nunamilu immaqa pinngortitaassutsimigut piukkunnarnerpaajunngitsumi inuuniarnerminnik inuussutissarsiornerminnillu ingerlatsiniartarlutik attassiniartarlutillu. Inuiaqatigiinnili aningaasarsiorneq isiginiassagaanni siulianilu taaneqartut tunngavigalugit isumaliutigineqarsinnaagaluarpoq, nunalerinerup maanna aqqissuussaana annertussusialu iluaqutaasumik naleqqussarneqarsinnaannginnersut, kiisalu savaatilinnut ataasiakkaanut arlaatigut allamik suliaqarneq immaqa isertitsissutaasinnaanerunnginnersoq. Imaluunniit savaatilik namminersortoq ingerlatami sulisinneqarnermigut – imaluunniit aqutsisutut – pitsaanerumik pissarsiaqarluni ingerlatsisinnaannginnersoq. Ataatsimiititaliap maluginiarpa, Nunalerineq pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaani allassimasoq (qupp. 110-imi), *“Inassutigineqarpoq savaatiliuniaraanni minnerpaamik piumasagaasiortoqassasoq taakkulu eqqortinneqanngippata tamanna qanoq kinguneqartassanersoq”*.

Ataatsimiititaliap naqissuserusuppa, Nunalerineq pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaani inassutit arlaqarmata, kiisalu 200 mio. koruuningajalluinnarnik nalilimmik aningaasaliissuteqarnissamut pisariaqartitsisoqartoq taaneqarluni⁷. Tamatuma malitsigisaanik ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, isumaliutissiissut ataatsimut isiginnilluni isiginiarneqarsinnaasoq – isiginiarneqartariaqaraluartorluunniit, taamaattumillu Kalaallit Nunaanni ataatsimut soqutigisat tunngaviginngikkaluarlugit naalackersuinikkut imminut iluaqutissinnissat tunngavigalugit inassutit toqqarneqarsinnaaner atuuilersinnaanerallu pillugu periaaseqarneq ataatsimiititaliap ilaleruminaatsippaa.

Taamaattorli ataatsimiititaliap maluginiarpa, malunnaatilimmik naalackersuinikkut amerlanerussuteqartut siullermeerinermi siunnersuummik uuminnga tapersersuisut, tamannalu ataatsimiititaliap tusaatissatut tiguaa. Tassunga atatillugu ataatsimiititaliap paasivaa, siunnersuut Naalackersuisunit aamma (tunngaviatigut) tapersersorneqartoq, taamaattorli ESU-mut akiitsut pillugit inatsiseqarnermut tunngasunik misissuinerup aallartinneqarnikuusup inaarsarneqarnissaa pissutigalugu siunnersuut itigartinneqassasoq taakkunanit inassutigineqarluni.

Tamanna tunngavigalugu ataatsimiititaliaq annertunerusumik oqaaseqaatissaqarluni pissutissaqarsorinngilaq, siunnersuulli akuerineqassappat uku (ilaatigut) eqqarsaatigineqassasut innersuussutigerusullugit:

---

⁷ Kalaallit Nunaanni nunalerinermut siunnerfilimmik tapiissuteqarneq. Copenhagen Economics (april 2016), qupp. 22.

- Nunalerinnermut/savaateqarnermut akiitsunik isumakkeerinnikkut kingornatigut tapersorsorneqartussanut piviusunnngortitsinikkullu ilapittuutaasussanut tunngaviusumik naalakkersuinnikkut ersarissumik piffissarlu ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu takorluukkanik pilersitsinissaq.
- Tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit akiitsunik isumakkeerinnissamut qinnuteqarnermut taakkulu suliarineqarnerannut piumasaqaatinik ersarissunik pilersitsinissaq, assersuutigalugu akiitsunik isumakkeerinnermut maleruagassat aallaavigalugit.
- Sunniutissat siunertarineqanngitsut atonerluineq imaluunniit salloqittaaneq pinngitsoorniarlugit akiitsunik isumakkeerinnermi isumannaarinissamut aaqiissutissanik aalajangiinissaq.

Siunnersuutip aningaasaqarnikkut kingunissai

Savaatillit akiitsui katillugit 26. mio. kr.-t missaaniittut nalilerneqarput. Tassunga atatillugu siunnersuuteqartup taavaa, inuussutissarsiummi kinguaariit nikinnerisa pilertornerusumik ingerlalnissaanik kinguneqarsinnaasoq, peqatigitilluguli isumaqarluni savaatillit tamarmik (ataatsikkut) ingerlataminnik tunisinissaat arlaatigulluunniit tunniussinissaat ilimanangitsooq. Taamatut ilimagisaqarneq assortussallugu Naalakkersuisut pissutissaqartinnigilaat.

Naalakkersuisoqarfimmut atatillugu naatsorsuutigineqarpoq akiitsunut iliuusissiap suliarineranut atugassatut siunnersuut aningaasaqarnikkut kinguneqarumaassasoq, taannami pillugu UKA 2017-imut saqqummiussinissamut Naalakkersuisut peqquneqassammata, ilanngunneqassarlu akiitsunut iliuusissiap inaarutaasumik akuerineqarnerata kingunerisaanik kingusinnerusukkat sulianik ingerlatsineq. Aningaasarsiornikkut allaffissornikkullu kingunissaannut Naalakkersuisoqarfiup missingersuusianut atuuttunut killiliussanit ingerlatsisinnaaneq naatsorsuutigineqarpoq.

Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, siunnersuutip aningaasarnikkut sukumiinerusumik kingussai akiitsunut iliuusissamik ilusiliineq UKA 2017-imut saqqummiunniarneqartussaq peqatigitinnagu isiginiarneqarsinnaagunanngitsut, taamaattumillu ataatsimiititaliaq annertunerusumik oqaaseqaatissaqarani.

Ataatsimiititaliap inassutai

Amerlanerussuteqartut Siumumeersut, Inuit Ataqtigiinneersut, Atassummeersut aamma Partii Naleraq-meersut **siunnersuut akuerineqassasoq inassutigaaat.**

Ikinnerussuteqartut Demokraatineersut **siunnersuut itigartinneqassasoq inassutigaaat,** imatut oqaasertaliillutik:

”Demokraatit ataatsimiititaliap siunnersuummut nangaassutitut taasimasaanut tamanut isumaqataapput, isumaqarlutittarlu akiitsunik isumakkeerinissamut nunalerinermik inuussutissarsiuteqarnerup siunissaa pillugu siunissamut ungasinnerusumut naalackersuinikkut isummernissaq minnerpaamik utaqqineqassasoq. Taamatut isummernissaq piviusorsiortuussaaq siunertarlu ersarissaq isiginiarneqassalluni. Taamatut ersarissumik naalackersuinikkut isummernerup oqaasertalernissaa suli amigaataammat, maanakuugallartoq siunnersuut una tapersersinnaanngilarput, taamaattumillu itigartinneqarnissaa inassutigalugu.”

Taamatut oqaaseqarluni isumaliutissiissummilu allassimasutut paasinnilluni Ataatsimiititaliap siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Karl-Kristian Kruse,
siulittaasoq

Ane Hansen,
siulittaasup tullia

Michael Rosing

Jess Svane

Siverth K. Heilmann

Aqqaluaq B. Egede

Hans Enoksen